

WANDELAVONTUUR OP HET DAK VAN CENTRAAL AZIË

DE BERGMEREN VAN DE PAMIRS

Het Pamirgebergte in Tadzjikistan is misschien wel het best bewaarde geheim van alle Aziatische bergketens. De hoogste bergtoppen reiken tot ver boven de 7000 meter en je vindt hier de langste gletsjer ter wereld buiten de poolgebieden. Een uitgebreid netwerk van herderspaden maken dit ruige bergmassief verrassend toegankelijk en hoog in de bergen, in het hart van de Pamirs, ligt een prachtig merengebied.

Tekst en beeld Jan Bakker

Gestaag hobbelt onze Toyota Land Cruiser langs de razende Panjrivier, die voor een groot deel de grens van Tadzjikistan en Afghanistan vormt. Het krui­mige asfalt wordt regelmatig vervuld voor modder en stenen. Aan de overkant van de rivier zien we kleine, geïsoleerde Afghaanse nederzettingen, omgeven door immense verticale wanden. Het is oogsttijd en er wordt hard gewerkt om de dorpjes klaar te maken voor de ongemeen strenge winter. De onverharde Pamir Highway en de krakkemikkige houten elektriciteitsmasten zijn plots een ongekende luxe vergeleken met het grotendeels autarkisch bestaan van de overburen. Na een veertien uur durende rit langs militaire controleposten, gammele bruggen en rennende kinderen arriveren we in onze eerste etappeplaats Khorog, de hoofdstad van de provincie Gorno-Badakhshan (GBO) ofwel de Pamirs. Het is een lieflijk stadje aan de kristalheldere Gunt rivier en een strategisch knooppunt voor talloze trektochten.

Shakh dara vallei

We zijn op weg naar het plaatsje Bulunkul, waar onze trektocht door het hart van het Pamirgebergte begint. Het ligt op 3760 meter en is daarmee een van de hoogstgelegen permanent bewoonde nederzettingen in Centraal Azië. Om te wennen aan de hoogte maakt de jeep een omweg via de Shakh daravallei. We overnachten in een van de vele *home stays* die op onwaarschijnlijk afgelegen locaties te vinden zijn. De familie verwelkomt ons met thee, zelfgemaakte yoghurt en ovenwarm Pamirbrood. De lemen huizen in de Pamirs zijn gebouwd volgens unieke religieuze architectuur, Chid genaamd. Het ontwerp van het dakraam is geïnspireerd door een van ’s werelds oudste religies, het

Zoroastrisme. Het is opgebouwd uit vier vensters en representeert aarde, water, lucht en vuur. De vijf pilaren van het huis symboliseren de vijf leden van Ali’s familie, een neef van de profeet Mohammed en de grondlegger van het Ismaïlisme, een afsplitsing binnen de Sjiitische Islam. Het gastenverblijf is een gezellige ruimte met kleurrijke *kurpatchas* (tapijten) waar we ’s nachts op slapen. De sterrenhemel prikt door het venster en verklaart de sterke connectie met de vier elementen.

Bulunkul is een plaats van extremen. Ooit daalde het kwik hier tot -63° Celsius en daarmee staat deze plaats in de top tien van de koudste bewoonde plekken op aarde. Op de barre hoogvlakte is weinig beschutting en de bijtende wind blaast zonder onderbreking over het stoffige plateau. Het is pas september, maar de donsjas kan al uit de tas. In de verte zien we een stofwolk naderen. Het zijn onze Tadzjiekse crew en de pakezels die ons ondersteunen tijdens de negendaagse traverse van de Rushan Range, een sub-keten van de Pamirs.

Karavanserai

We laten het desolate Bulunkul achter ons en starten de trekking richting de eerste stop: een historische karavanserai aan de oever van de Alichur rivier. Een van de zuidelijke Zijderoutes liep langs deze vallei op weg naar Chinees Xinjiang en de karavanserai diende als een verversingsstation voor pelgrims en handelsreizigers. Om ons kamp te bereiken moeten we een diepe, ijsskoude rivier oversteken. Het is een fantastische plek om te overnachten. Een korte klim op de bergrug achter het kamp geeft een indruk van de immense schaal van dit berggebied. De Alichur meandert richting het saffierblauwe Yashilkulmeer, Tadzjikistans op drie na grootste meer. De komende twee dagen volgen we de noordelijke oevers van Yashilkul. In de verte lonken de hoge toppen van de Rushanbergen, die we in enkele dagen zullen doorkruisen.

Foto links xxxxx
xxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxx
Foto rechts xxxxx
xxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxx

OP DE BARRE HOOGVLAKTE IS WEINIG BESCHUTTING TEGEN DE BIJTENDE WIND

Foto links xxxxx
xxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxx
Foto rechts xxxxx
xxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxx

Op onszelf aangewezen

Er wacht een lange wandeldag. Nog voor zonsopgang werken we een portie warme pap naar binnen en trekken we de wandelschoenen aan. Twee rivierdoorsteken en een lastige traverse van een steil gedeelte van de oever staan op het programma. De eerste doorsteek is eenvoudig. We hoppen van kei naar kei en vervolgen onze route richting het tweede obstakel, een vijftig meter hoge klif die loodrecht het Yashilkulmeer induikt. We klimmen via een vaag geitenpaadje naar de top van de rotspartij. De afdaling is bezaaid met losse steentjes en dit bemoeilijkt het lopen. Een van de teamleden maakt een duikeling en weet nog net haar wandelstok in de grond te boren. Geschrokken lassen we een pauze in als we de waterkant weer bereiken. Het voorval illustreert het wilde karakter van het Pamirgebergte. Hier zijn geen wegwijzers, barrières of trappen. De paden zijn kriskras in de berghellingen gekerfd door de lokale herders die hier al eeuwenlang hun kuddes langs voeren. Regelmatig worden de paden weggevaagd door lawines, aardverschuivingen en modderstromen. En als hier iets gebeurt, is hulp ver weg. Er is geen bergreddingsdienst en in de meeste gevallen niet eens een signaal op de mobiele telefoon. We zijn op onszelf aangewezen en dat is nu juist de aantrekkingskracht van een trektocht door dit onontgonnen berggebied.

We nemen afscheid van Yashilkul en betreden de wijde, U-vormige Langarvallei via een kort maar pittig klimmetje. Links en rechts prijken spitse bergen tot ver boven de 5000 meter. De vallei zelf gaat geleidelijk omhoog langs de Langarrivier die stroomafwaarts samenkomt met de Guntrivier. Het is een van de vele bronnen van de legendarische Oxusrivier, die tegenwoordig Amu Darya heet en uitmondt in het Aralmeer in buurland Oezbekistan. Tadzjikistan werkt momenteel aan de bouw van een aantal grote stuwdammen die de elektriciteitscapaciteit van het land moet opkrikken. Deze projecten veroorzaken grote politieke spanningen met Oezbekistan, dat het water hard nodig heeft voor de katoenindustrie. We slaan ons kamp op nabij een herderskamp. De herderfamilies leven in de winter in de lagergelegen valleien en bivakkeren de hele zomer

op grote hoogte om hun kuddes schapen en geiten te laten grazen op de Pamirweiden. We worden getraakteerd op vers brood en kret (gedroogde zoute yoghurtbolletjes) en krijgen een uniek kijkje in het leven van deze hoogteherders.

Bonte verzameling

De vallei maakt een bocht naar het westen en de rivier is nu slechts een stroompje, gevoed door de hangende gletsjer aan de noordzijde. We bereiken het hoogste punt op de 4610 meter hoge Langarpas en dalen af naar een klein turkooise meertje net onder de pas. Het blijkt een prachtige kampeerplaats en we besluiten de tenten op te zetten om de rest van de dag de omgeving te verkennen. Dit is het hart van de Pamirs en het gebied is gezegend met talloze fonkelende bergmeren. De trekkingroute kronkelt verder door een weidse vlakte met grazende jaks en gastvrije Pamirherders. We passeren de drie Uchkulmeren en dalen verder af naar een zomernederzetting die al 25 jaar wordt gerund door de legendarische Zaurbek. Het is een bonte verzameling van langharige geiten, nerveus blaffende honden en uitgelaten kinderen die vier maanden van het jaar dit lemen mini-complex thuis noemen. In de ochtend nemen we afscheid en beginnen de klim naar een van de meest spectaculaire bergmeren in Centraal Azië: Zarokul. Het landschap verandert van een breed plateau naar een nauwe, schijnbaar ondoordringbare vallei, bezaaid met grote rotsblokken en glasheldere meertjes.

PAMIR TRAIL

Jan Bakker ontwikkelt op dit moment een langeafstandswandelroute van meer dan 1000 kilometer dwars door de bergen van Tadzjikistan. Deze Pamir Trail is naar verwachting in 2022 klaar. Het eerste gedeelte, een twaalfdaagse traverse van de Fann Mountains, kun je nu al lopen. Kijk voor meer informatie op pamirtrail.org/the-trail.

ADVERTENTIE

xxx xxxxxxx xxxxxx
xxxxxxxx xxx xxxxx
xxxxxx xxx

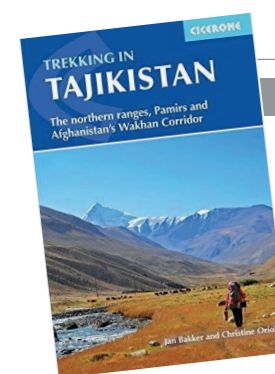
Het geërodeerde pad is in slechte staat en het is oppassen geblazen, met name voor de pakezels. Een misstap zal zonder twijfel 30 meter lager eindigen in het bitterkoude water. Als deze laatste horde is genomen, is het een *walk in the park* naar de noordoever van het fabelachtige Zarojkulmeer. Ook dit meer is saffierblauw en volledig omsloten door met gletsjers bedekte bergtoppen. Nog voor we ons kamp hebben ingericht, pakken donkere wolken zich samen en worden de bergen opgeslokt. Het begint te sneeuwen en onze toppoging van de 4795 meter hoge Shtik Lazarpas voor de volgende dag wordt onzeker. We kruipen vroeg onze slaapzakken in, luisterend naar het geritsel van de vallende sneeuw op het tentdoek.

Groen licht

Het is nog donker als we half vijf 's morgens de tenten openritsen. Het eerste licht markeert het silhouet van de graat ten oosten van het Zarojkulmeer. En dat is een goed teken. Het is opgeklaard en we hebben groen licht voor de oversteek van de pas. Snel breken we ons kamp af, werken een warm ontbijt naar binnen en beginnen de klim naar letterlijk het hoogtepunt van de trektocht. De Shtik Lazarpas is bedekt met een imposante gletsjer en een vroege oversteek is noodzakelijk vanwege het onstuimige weerpatroon in de middag. De gletsjer is vrij vlak en aper, en het touw en zelfs

de stijgijsers blijven in de rugzak. Door de vijf nachten slapen boven de 4000 meter zijn we goed geacclimatiseerd en voor het middaguur bereiken we de enorme steenman op de top van de pas. Vanaf hier is het twee kilometer afdalen naar het pittoreske bergdorpje Bardara, het eindpunt van de tocht. De morene aan de noordwestzijde van de pas is een grote puinbak. Een onduidelijk pad baant zich een weg door de steenmassa en verdwijnt regelmatig in de chaos. Het is een route die weinig wordt gedaan, zelfs door de lokale bevolking. We beseffen dat de afdaling naar de Bardaravallei zwaarder zal zijn dan de traverse van de gletsjer. Zigzaggend bereiken we het einde van de morene en dalen af door het ruige terrein. Een doorwading van de Bardararivier brengt ons op de westoever die we tot Bardara niet meer zullen verlaten.

Het is een speciaal gevoel om na een meerdaagse tocht in de hoogtewildernis weer vriendelijke elementen in het landschap te zien. De eerste boom staat eenzaam maar fier naast het pad en we kunnen een glimlach niet onderdrukken. Geleidelijk aan wordt de vallei groener en zien we de eerste tekenen van civilisatie in de vorm van landbouwgrond en een klein berghutje. De laatste serieuze hindernis is een substantiële zijrivier die het gletsjerwater van de Turshedavigletsjer afvoert. Het is warm en de rivier is gezwollen tot vlak onder de oever. Stroomopwaarts zijn geen goede doorwadingsplekken te vinden en ons rest niets anders dan te wachten op de ezels die ons naar de overkant kunnen loodsen. De ezeltjes hebben moeite in balans te blijven in het snelstromende water, maar iedereen komt droog aan de overkant. De afdaling vordert snel. Het hele team is zichtbaar gemotiveerd om de relatief zuurstofrijke lucht van Bardara in te ademen. Na negen dagen in de wildernis van het Pamirgebergte ploffen we neer op de comfortabele *kurpatchas* van de lokale *home stay*. Hier kan geen vijfsterrenhotel tegenop. ◀

Win > *Trekking in Tajikistan*

We mogen één exemplaar van Jan Bakkers wandelgids *Trekking in Tajikistan* weggeven. Wil jij kans maken op dit gidsje? Stuur dan voor 15 maart 2021 een mail naar hoogtelijn@nkbv.nl o.v.v. Trekking Tajikistan en leg uit waarom jij deze gids wilt hebben. Wie weet ben jij de gelukkige winnaar!